

Broj: Ž-BR-05-248/24

Datum: 3. 2. 2025. godine

P-24/25

**-Gradonačelniku Brčko distrikta
Bosne i Hercegovine**

**-Skupštini Brčko distrikta
Bosne i Hercegovine
-zastupnicima Skupštine**

Na osnovu članka 119. Poslovnika o radu Skupštine Brčko distrikta Bosne i Hercegovine, a sukladno s člankom 32. stavkom (4) Zakona o ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine Institucija ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine podnosi

INICIJATIVU
o donošenju Zakona o slobodi pristupa informacijama
Brčko distrikta Bosne i Hercegovine

Ombudsmeni Bosne i Hercegovine postapujući po žalbama građana¹ su utvrdili da Brčko distrikt Bosne i Hercegovine nema usvojen pravni propis o slobodnom pristupu informacijama

Relevantni propisi:

Ustav Bosne i Hercegovine – članak II/2 (Aneks IV Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini)

... Bosna i Hercegovina i oba entiteta će osigurati najvišu razinu međunarodno priznatih ljudskih prava i temeljnih sloboda...

Zakon o ombudsmanu za ljudska prava BiH

Članak 1.

... Ombudsman za ljudska prava Bosne i Hercegovine je neovisna institucija uspostavljena u cilju promoviranja dobre uprave i vladavine prava, zaštite prava i sloboda fizičkih i pravnih lica, kako je zajamčeno posebno Ustavom Bosne i Hercegovine i međunarodnim sporazumima koji se nalaze u

¹ Ž-BR-05-248/24, Ž-BR-05-227/24

dodatku tog Ustava koja će s tim u vezi nadgledati aktivnosti institucija Bosne i Hercegovine, njenih entiteta i distrikta Brčko, sukladno s odredbama ovog Zakona..

MIŠLJENJE OMBUDSMANA

Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su mišljenja da pravo na pristup informacijama je jedno od temeljnih ljudskih prava i predstavlja integralni dio prava slobode izražavanja. Ovo pravo utemeljeno je osnovnim načelima na kojima počiva Europska konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda² i Pakt o građanskim i političkim pravima³. Ovo pravo usko je vezano za transparentnost javne vlasti, kao jedan od stubova demokracije, i jedan je od alata u borbi protiv korupcije. Obveza države je da osigura nesmetan i olakšan pristup informacijama. Posebno je značajno da pristup informacijama bude proaktivan na način da vlast objavljivanjem, informacije čini dostupnim javnosti i time smanji proaktivnu ulogu građana.

U tom smislu, UN komitet za ljudska prava, kroz Opći komentar broj 34. na članak 19. Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima, dao je određene smjernice koje predstavljaju mjerodavno tumačenje slobode mišljenja i izražavanja zajamčene člankom 19. Pakta⁴. Opći komentar navodi da članak 19. stavak 2. Pakta obuhvaća pravo na pristup informacijama u posjedu javnih tijela, a takve informacije uključuju evidenciju koju vodi javno tijelo, bez obzira na oblik u kojem su podaci pohranjeni, njihov izvor i datum sačinjavanja. Kako bi se ostvarilo pravo na pristup informacijama, države članice trebale bi djelovati proaktivno, plasirati u javnost informacije od javnog interesa, te osigurati jednostavan, brz, učinkovit i praktičan pristup informacija. Države članice bi trebale utvrditi potrebne postupke/procedure, prema kojima se može ostvariti pristup informacijama. Javna tijela trebala bi navesti razloge za svako odbijanje pristupa informacijama, te je u tom smislu potrebno uspostaviti mehanizam za žalbe kada se pristup informacijama odbija, odnosno kada organi propuste postupiti po zahtjevima.

Jedan od ključnih prioriteta Bosne i Hercegovine za pridruživanje Europskoj Uniji odnosi se na osnovna prava, koja između ostalog sadrže, pravo slobode izražavanja i medija⁵. U Izvještaju Evropske komisije o Bosni i Hercegovini za 2023. godinu⁶, konstatuje se da je Bosna i Hercegovina ostvarila određeni napredak usvajanjem Zakona o slobodi pristupa informacijama, s ciljem poticanja proaktivnog objavljivanja i transparentnosti. Izvještaj, kao i prethodnih godina i dalje primjećuje da je zakonodavstvo o pravu na pristup informacijama fragmentirano, te da usvajanjem novog zakona na državnoj razini neovisnost žalbenog postupka tek treba uskladiti s međunarodnim i europskim standardima. Pravila o zaštiti podataka i pristupu informacijama i dalje se tumače na način koji štiti privatne, a ne javne interese i takva su prava nedosljedno osigurana na svim razinama vlasti.

² Vidjeti članak 10. Konvencije

³ Vidjeti članak 19. Pakta

⁴ <https://www2.ohchr.org/english/bodies/hrc/docs/gc34.pdf>

⁵ Mišljenjem Europskog povjerenstva od 29.05.2019. godine Bosna i Hercegovina obvezala se ispuniti 14 ključnih prioriteta iz oblasti demokracije/funkcionalnosti, vladavine prava, temeljnih prava i reforme javne uprave, a kao uvjet da bi Europsko povjerenstvo preporučilo otvaranje pregovora sa Bosnom i Hercegovinom za pristupanje Europskoj Uniji.

⁶ https://www.eeas.europa.eu/eeas/klju%C4%8Dni-nalazi-iz-izvje%C5%A1tja-za-bosnu-i-hercegovinu-za-2023-godinu_bs?s=219

U prosincu 2023. godine održan je sedmi sastanak Pododbora za pravdu, slobodu i sigurnost (u daljem tekstu: Pododbor) u okviru Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju između Europske unije i Bosne i Hercegovine. Rezultat ovog sastanka je da Povjerenstvo očekuje vidljivi napredak u oblasti pravde, slobode i sigurnosti u skladu sa 14 ključnih prioriteta navedenih u Mišljenju, te naglasila da će reforme za jačanje vladavine prava biti od ključnog značaja za Bosnu i Hercegovinu. Predstavници Europskog povjerenstva istaknuli su važnost slobode izražavanja i medija, zaštite novinara i medijskih radnika, kao i financijske održivosti i političke neovisnosti javnog RTV sustava. Preporuke Pododbora, proistekle iz ključnog prioriteta 12. iz Mišljenja⁷, upućuju na važnost izmjene zakonodavstva na državnoj razini u cilju uspostavljanja neovisnog i specijalizovanog mehanizma za nadzor, uključujući žalbeni postupak u pitanjima koja se odnose na slobodu informiranja⁸. Preporuke se odnose i na važnost osiguravanja pravilne provedbe Zakona o slobodi pristupa informacijama u institucijama Bosne i Hercegovine i blagovremeno usvajanje podzakonskih akata, kao i uspostavljanja Centralnog portala podataka i proaktivnog objavljivanja informacija⁹. Izrada zakonodavstva o slobodi pristupa informacijama na nivou entiteta i Brčko Distrikta treba biti usklađeno kako u cijeloj zemlji tako i sa relevantnim europskim standardima i *acquisem* EU, koristeći model zakona o slobodnom pristupu informacijama koji je izradila SIGMA kao osnovu za izradu novih zakona i ispunjavanje preporuka TAIEX-a. Pododbor preporučuje da se prije procedure usvajanja, Povjerenstvu trebaju dostaviti novi nacrti zakona u ranoj fazi izrade kako bi se osigurala njihova usklađenost sa *acquisem* EU i relevantnim standardima. Preporuke upućuju na potrebu sprječavanja poduzimanja bilo kakvih koraka koji bi dodatno ugrozili slobodu izražavanja i medijski prostor.

Na sličan način, Univerzalni periodični pregled o stanju ljudskih prava u Bosni i Hercegovini¹⁰ uputio je preporuke koje se odnose na slobodu mišljenja i izražavanja i slobodu pristupa informacijama. Jedna od preporuka upućenih Bosni i Hercegovini je jamčenje slobodnih i neovisnih medija i promicanje otvorenog demokratskog medijskog okruženja u pogledu slobode mišljenja i izražavanja, te prava na pristup informacijama. Ova preporuka u širem smislu, sukladno s preporukama Pododbora, te kroz prizmu općeg načela upućuje na važnost slobode izražavanja, te obvezu Bosne i Hercegovine da radi na unapređenju i promociji ljudskih prava u ovoj oblasti.

Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine usvojila je Zakon o slobodi pristupa informacijama na razini institucija Bosne i Hercegovine.¹¹ Ovakvim definiranjem naziva zakona utvrđena je primjena zakona samo u odnosu na institucije Bosne i Hercegovine, čime je Brčko distrikt BiH ostao bez zakonskog osnova za osiguranje primjene slobode pristupa informacijama.

⁷ Ključni prioritet 12. iz Mišljenja - Jamčiti slobodu izražavanja i medija i zaštitu novinara, prije svega (a) osiguravanjem odgovarajućeg sudskog epiloga u slučajevima prijetnji i nasilja protiv novinara i medijskih radnika, i (b) osiguravanjem financijske održivosti javnog RTV sustava.

⁸ 3. kvartal 2024. godine

⁹ 3. kvartal 2024. godine

¹⁰ <https://www.ohchr.org/en/hr-bodies/upr/ba-index>

¹¹ Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine, je na 10. sjednici Zastupničkog doma, održanoj dana 22. kolovoza 2023. godine, i na 8. sjednici Doma naroda, održanoj dana 30. kolovoza 2023. godine, usvojila novi Zakon o slobodi pristupa informacijama na razini institucija Bosne i Hercegovine. Zakon je objavljen u Službenom glasniku broj: 61/23 i stupio je na snagu u rujnu 2023. godine. Stupanjem na snagu ovog zakona prestao je da važi Zakon o slobodi pristupa informacijama u Bosni i Hercegovini „Službeni glasnik BiH“, br. 28/00, 45/06, 102/09, 62/11 i 100/13.

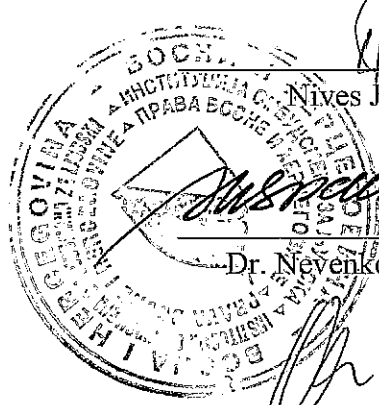
U prelaznim odredbama navedenog zakona, propisano je da svi-postupci koji su pokrenuti do dana stupanja na snagu ovog zakona, okončati će se po propisima koji su bili na snazi u vrijeme pokretanja postupka, ako je to povoljnije za stranku u postupku.

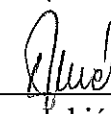
Dakle, na državnoj razini primjenjuje se Zakon o slobodi pristupa informacijama na razini institucija Bosne i Hercegovine.¹², na entitetskoj razini, primjenjuju se Zakon o slobodi pristupa informacijama u Federaciji Bosne i Hercegovine¹³ i Zakon o slobodi pristupa informacijama u Republici Srpskoj¹⁴, međutim, Brčko distrikt Bosne i Hercegovine od rujna 2023. godine nema propise kojima se pravno regulira slobodan pristup informacijama.

Uzimajući u obzir naprijed izneseno, Ombudsmani Bosne i Hercegovine su mišljenja da je neophodno donijeti Zakon o slobodnom pristupu informacijama u Brčko distriktu Bosne i Hercegovine.

Ovim putem pozivamo Gradonačelnika Brčko distrikta Bosne i Hercegovine kao i Skupštinu Brčko distrikta Bosne i Hercegovine da u roku od 60 dana od dana prijema ove inicijative obavijesti Instituciju Ombudsmana o mjerama koje su poduzete u svrhu realizacije.

Ombudsmani Bosne i Hercegovine:

Nives Jukić

Dr. Nevenko Vranješ

Dr. Jasminka Džumhur

¹² Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine, je na 10. sjednici Zastupničkog doma, održanoj dana 22. kolovoza 2023. godine, i na 8. sjednici Doma naroda, održanoj dana 30. kolovoza 2023. godine, usvojila novi Zakon o slobodi pristupa informacijama na razini institucija Bosne i Hercegovine. Zakon je objavljen u Službenom glasniku broj: 61/23 i stupio je na snagu u rujnu 2023. godine. Stupanjem na snagu ovog zakona prestao je da važi Zakon o slobodi pristupa informacijama u Bosni i Hercegovini „Službeni glasnik BiH“, br. 28/00, 45/06, 102/09, 62/11 i 100/13.

¹³ Zakon o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine“, br: 32/01 i 48/11);

¹⁴ Zakon o slobodi pristupa informacijama Republike Srpske („Sl. glasnik Republike Srpske“, broj 20/2001);